

KRIMČEK

Glasiilo Kinološkega društva Krim

www.kin-drustvo-krim.si

poletje 2004

SPOMLADANSKI IZPITI SO ZA NAMI

V soboto, 19. junija 2004 smo z izpiti zaključili s spomladanske tečaje po programih osnovnega šolanja Pes spremljevalec A in Pes spremljevalec B-BH. Izpiti so potekali v skoraj idealnem, pretežno oblačnem in ne pretoplem vremenu. Izpita A se je udeležilo 15 vodnikov, izpita B-BH pa 11 vodnikov. Vsi izpitniki so pod izkušenim sodniškim očesom kinološkega sodnika g. Harija Arčona izpitno preizkušnjo uspešno opravili. Rezultati:

Izpit Pes spremljevalec A:

Šolar Tone in Maks, zlati prinašalec	80%
Vrečar Ana in Max, zlati prinašalec	86%
Knafelj Jana in Čenč, mešanec	96%
Logar Gašper in Mamba, rottweiler	86%
Piano Jože in Lera, mali münsterlandec	92%
Hafner Blaž in Herkul, zlati prinašalec	95%
Zomer Bojana in Ares, mali münsterlandec	85%
Verbič Tatjana in Nik, zlati prinašalec	85%
Žagar Matejka in Cera, zlata prinašalka	81%
Petek Marija in Ron, zlati prinašalec	87%
Aleš Brane in Carlos, zlati prinašalec	89%
Škoflek Kaja in Ike, am. staff. terier	81%
Čot Saša in Nana, zlata prinašalka	93%
Pregl Majda in Galuna, labradorec	87%
Ilar Tina in Rika, bernski planšarski pes	80%

Izpit Pes spremljevalec B-BH:

Frelih Barbara in Neli, mešanica	opravil
Gradišar Jože in Laki, zlati prinašalec	opravil
Penzeš Ilona in Murka, labradorka	opravil
Vodlan Mojca in Rina, zlata prinašalka	opravil
Čufar Ivan in Lun, malinois	opravil
Tadič Nina in Aja, zlata prinašalka	opravil
Ožek Robert in Lars, bernski pl. pes	opravil
Jeraj Jasna in Rona, gladkodlaki prin.	opravil
Novak Andrej in Bor, labradorec	opravil
Golob Pia in Andi, labradorec	opravil
Klančar Ljubica in Tara, shi-tsu	opravil

OBESKI OLIKAN PES

Kot običajno, bo Komisija za šolanje KD Krim izpitnikom tudi tokrat podelila obeske "Olikan Pes". Za pridobitev obeska sta doslej veljala dva pogoja:

- 1) da je pes strpen do drugih psov in do ljudi, in
- 2) da je izpit opravil vsaj s 85-odstotno uspešnostjo.

Ker so tokratni izpiti prvič opravljani v skladu z novimi pravili in novim načinom ocenjevanja izpitov KZS, je morala Komisija za pridobitev obeska OLIKAN PES določiti nova pravila in sicer:

- 1) Obesek bodo odslej prejeli vsi vodniki, ki so/bodo uspešno opravili Izpit B-BH, saj ta zajema tako poslušnost psa na vadišču kot njegovo vedenje v urbanem okolju, ob tem pa tudi testna vprašanja za vodnika.
- 2) Za "A" - izpit za psa spremljevalca obeska "Olikan pes" ne bomo podeljevali. Letošnji spomladanski izpiti so nekakšno "prehodno obdobje", zato bodo obesek tokrat še prejeli vsi A-izpitniki, ki so zbrali vsaj 85% točk in izpolnjujejo tudi pogoj strpnosti.
- 3) Nespremenjen ostaja pogoj, da mora biti pes v času obiskovanja tečaja miren in strpen do drugih psov in ljudi. Komisija za šolanje KD Krim v času tečajev podrobno spremlja vedenje vseh psov. Če oceni, da je pes, ki je sicer izpit uspešno opravil, v odnosih do drugih psov in ljudi v tečaju ali drugače nezanesljiv, nestrpen ali celo nevaren, psu obeska ne podeli in o tem vodnika pismeno obvesti. Pes lahko za obesek spet kandidira pri kateremkoli naslednjem, uspešno opravljenem izpitu v KD Krim.

Delovne knjižice in obeske bodo vodniki proti koncu poletja prejeli priporočeno po pošti. Vsem izpitnikom iskreno čestitamo!

Komisija za šolanje KD Krim

DAN ODPRTIH VRAT

V Kinološkem društvu Krim je bila sobota, 22. maj 2004, prav poseben dan. Prav poseben dan zato, ker smo prvič v času obstoja našega KD pripravili tako imenovan "Dan odprtih vrat", ki je bil namenjen predvsem članom društva in ostalim kinološkim prijateljem z namenom, da na čim bolj slikovit in privlačen način pokažemo vse aktivnosti, s katerimi se je mogoče ukvarjati pri nas. Pokažemo in povabimo k sodelovanju, seveda!

Na DOV smo se temeljito pripravili in obiskovalcem na prireditvi pokazali aktivnosti, ki sedaj potekajo v našem društvu:

1. MALA ŠOLA

V tej skupini so se predstavili malčki, ki so z delom v tečaju začeli v začetku meseca maja in se imeli do te prireditve tako za sabo 2 teoretični predavanji v predavalnici in šele 3 praktične ure na vadišču. Zato so bile vse vaje, ki so jih prikazali, še v začetni fazi, kjer se največ časa posveča pozornosti psa do vodnika ter motivaciji psa s hrano in igro s predmetom, saj so to osnove, na katerih gradimo naprej.

Osnovni cilji male šole so izobraževanje vodnika, socializacija psa, pozornost psa na vodnika, hoja na popuščeni vrvi, zanesljiv odpoklic, navajanje na nenavadne in za nekatere kužke neprijetne situacije, s katerimi se bodo srečevali v življenju, predvsem pa vzgoja psa in dober in pravilen odnos v paru človek-pes.

Skupinica nam je pokazala, kako se počaka na vodnikov znak preden se "plane" v skledo s hrano, kako se "pozdravi ljudi" – kužke učimo, da mirno sedijo, medtem ko jih ljudje božajo. Nadalje smo videli "pozdravljanje vodnikov" – psičke se nauči, da mirno v položaju »sedi« prenesejo pozdravljanje in rokovanje svojega vodnika z njegovim znancem. Izvrsten in prava paša za oči je bila tudi prva stopnja vaje "odpoklic", kjer je poudarek predvsem na tem, da kužki z velikim veseljem prihajajo k svojim vodnikom, ki jih za to izdatni pohvalijo in nagradijo.

2. TEČAJ OSNOVNEGA ŠOLANJA - B BH

Letos je zaradi prilagoditve programom držav EU Kinološka zveza Slovenije sprejela nove, nekoliko spremenjene izpitne programe nižjih stopenj, ki so stopili v veljavo s 1. januarjem. Tudi v našem društvu smo se prilagodili trenutno veljavnim programom in se temeljito pripravili na spremembe.

Novost je "Izpit B-BH", kar je enotna mednarodna oznaka za "Izpit za psa spremljevalca s preizkusom obnašanja v urbanem okolju in strokovnim izpitom za vodnika". Izpit je sestavljen iz treh delov in sicer:

I. del: **Poslušnost na vadišču**, ki vsebuje 5 vaj:

(1. vodenje na povodcu, 2. prosta vodljivost, 3. sedi v gibanju, 4. prostor v gibanju in odpoklic, 5. odlaganje)

II. del: **Preizkus obnašanja psa v urbanem okolju**

III. del: **Strokovni/teoretični izpit za vodnika** psa spremljevalca. (test s 30 vprašanji iz različnih področij kinologije).

Na prireditvi smo videli samo II. del- **Preizkus obnašanja v urbanem okolju.**

Preizkus sestavlja 6 vaj, s katerimi se ugotavlja vedenje psov v vsakdanjih situacijah, s katerimi se srečujemo v mestu. Ocenjuje se vedenje do ljudi, živali in okolja/prometa. Vse vaje se izvajajo na povodcu, vendar psi ne hodijo v položaju »poleg« (hoja tesno ob vodnikovi levi nogi, pozornost usmerjena v vodnika) ampak samo sledijo gibanju vodnika po njegovi levi strani (v mestu ni smiselno, da je pozornost psa usmerjena v vodnika, saj mora opaziti in se zavedati okolice in različnih motenj, vendar na njih ne sme odreagirati). Na izpitu se preizkus izvaja v naselju oz. mestu, na prireditvi pa smo si z malo domišljije predstavljali mestni vrvež.

Videli smo lahko: srečanje s skupino ljudi, srečanje s kolesarjem, srečanje z avtomobili, srečanje s tekači, srečanje z drugimi psi, obnašanje privezanega psa in obnašanje do živali.

3. TEČAJ ZA RAZSTAVLJALCE - Mala šola razstavljanja

Vsako leto za naše člane pripravimo kratek tečaj razstavljanja, ki pridejo prav vsem neizkušenim vodnikom pasemskih psov, kateri morajo opraviti ocenjevanje zunanosti, vzrejni pregled ali pa pripraviti na 1. razstavo. In čeprav je tečaj namenjen pretežno vodnikom pasemskih psov, se lahko tečaja udeležijo tudi lastniki nepasemskih psov, ki bi se radi seznanili tudi s tem področjem. Tečaj poteka individualno, trajanje tečaja pa je odvisen od želje lastnikov.

Na tem tečaju se tako vodniki naučijo nekaj splošnih stvari o razstavljanju, od tega kako brati razstavni katalog, kakšne razstave obstajajo, kakšni nazivi se podeljujejo in kaj le-ti pomenijo, v kakšnerazrede se lahko prijavijo in konec koncev tudi kako psa predstaviti. Pes se mora naučiti kar najlepšega gibanja (primerne pasmi), kako se postaviti, dovoliti da se ga sodnik dotakne, mu pregleda zobovje, spolovila, dlako... skratka lepega obnašanja v razstavnem krogu. Ker je boljše, tako za lastnika kot tudi za psa, da se pred 1. razstavo pripravijo, v KD Krim vsako leto organiziramo malo šolo razstavljanja, kipoteka individualno za vsakega psa (oz pasmo) posebej, po želji pa tudi zavse skupaj.

Skupina nam je prikazala hojo in tek v krogu, osnovne položaje v razstavnem ringu, kako potega "telesni" pregled. Res, pravi lepota!

4. FLYBALL

To je moštvena kinološka športna disciplina. Prihaja iz Anglije in se vse hitreje širi po svetu. V Ameriki je dosegla že prav osupljive razsežnosti.

Na vzporednih progah hkrati tekmujeta dve ekipi. Ekipo sestavljajo štiri psi z vodniki in polnilec naprave, ki stoji na koncu proge in izstreliti teniško žogico, ko jo pes aktivira. Vsa stvar je videti takole: na začetku proge sta štartna in ciljna linija, na progi so štiri ovire, na koncu proge pa stoji že omenjena naprava, ki izstreliti žogico. Pes brez vodnikove pomoči steče preko ovir, sproži napravo, ujame žogico in se z njo preko istih ovir vrne k vodniku. Ko preide ciljno črto, lahko štarta naslednji pes. Gre torej za štafeto štirih psov.

Flyball ekipa KD Krim je še v povojih. Skoraj vsi psi, ki so nastopali, so šele začetniki, zato predstavitev ne potekala čisto po pravilih in so gledalci lahko opazovali učenje tega zanimivega kinološkega športa.

5. AZILAŠI + REPEK - TEČAJ ZA PSE IZ ZAVETIŠČ, NAJDENCE IN OSTALE MEŠANČKE

Ta tečaj deluje v okviru Skupine za sodelovanje z zavetišči KD Krim in je novost - saj smo ga kot prvi uvedli v marcu mesecu lanskega leta (2003) in seznanjeni smo, da se z azilaši poleg nas ukvarja le še ena »pasja šola« v Ljubljani - ŠVRK.

Zavedamo se namreč, da so včasih posvojitve iz azila zahtevnejša stvar tako za psa kot tudi za vodnika in zato želimo s tem novim programom omogočiti, da bi njuno medsebojno privajanje in spoznavanje potekalo prijetno in brez neželenih zapletov.

V tej skupini ne sodelujejo izključno le azilaši, mešanici in najdenci, temveč tudi rodovniški, celo redke in eksotične pasme - vsem je skupna potreba po socializaciji, druženju, nadzorovani, vodeni igri in osnovni poslušnosti, z nekaterimi psi in vodniki pa se zaradi specifičnosti problema dela tudi individualno.

Na predstavitvi so se predstavili trije kosmatinčki in sicer:

- CENČ, samček, star cca 1 leto, s svojo vodnico Jano je 5 mesecev.

Ta kosmati "medvedek" je posvojen v lj. zavetišču Gmajnice.

Ob tečaju za azilaše pa zelo pridno obiskuje tudi tečaj osnovnega šolanja in se pripravlja na izpit v mesecu juniju.

- TIBA, samicčka, stara cca 1 leto je s svojo vodnico Petro 2 meseca.

Ta simpatična hiperaktivnica je posvojena preko Društva za zaščito Ljubljana in je obdržala ime, ki so ji ga dali v Društvu. S Petro se odlično razumeta in čeprav ji Tiba včasih "skravžla kakšen živček", je za Petro to najlepši pes pod Soncem.

- TAČKA, samicčka, stara cca 2 leti je z Jernejem 1 leto. Posvojena je bila v lj. zavetišču Gmajnice, ime pa je dobila po trgovini Tačka, kjer je bila prvotno najdena. Jernej se v zavetišču enostavno ni mogel upreti njeni simpatičnosti, dodatno privlačnost pa pri njej zagotovo pomenita tudi očesi, ki sta različne barve.

V okviru Skupine za sodelovanje z zavetišči pa deluje tudi finančni sklad REPEK, ki je namenjen ŽIVALIM V STISKI - zbiramo denarne prispevke, ki so namenjeni za kritje stroškov nujnih vet. posegov in podobnega, kar je odločilnega pomena za preživetje ali bolj zdravo življenje živali, ki ob tem v kakšnem zavetišču, Društvu ali pri začasnih skrbnikih čakajo novega posvojitelja.

6. RALLY OBEDIENCE (Rally-O)

Rally je nova športna disciplina, kjer vodniki in psi na progi, ki jo (podobno kot pri agilityju) vnaprej pripravi sodnik, opravljajo predpisane, med seboj povezane naloge. Vsi tekmovalci morajo opraviti iste vaje, njihova izvedba mora potekati v osnovi enako, tako da jih sodnik lahko med seboj primerja in oceni.

Rally je namenjen vsem psom. Najmanjša starost psa v razredu novincev mora biti vsaj 6 mesecev. Med tekmovanjem ni dovoljeno uporabljati hrane, igračk in dotikov, vodnik pa lahko psa nenehno spodbuja z besedami in s telesno govorico.

Proga vsebuje 10 – 20 postaj z različnimi nalogami, ki jih morata opraviti pes in vodnik. Naloge izbere sodnik izmed približno petdesetih različnih nalog, ki so določene in opisane v pravilniku, njihovo vsebino pa ustrezno ponazarjajo dogovorjeni znaki.

Za novince je rally je tako nekakšna odskočna deska za »klasična« tekmovanja v poslušnosti ali agilityju, za izkušene pse in njihove vodnike pa svojevrsten užitek in zabava.

7. SKUPINA ZA NASTOPE (DRILL TEAM)

V skupini za nastope sodelujejo vodniki z odraslimi psi (vseh pasem in ne-pasem), ki obvladajo osnovno poslušnost, ki radi delajo v skupini in tu pa tam naredijo kakšno prirčno napako - za gledalce.

Skupina na svojih nastopih na različnih prireditvah pokaže osnovno poslušnost, obrate, hitro in počasno hojo, sedi, prostor, stoj, odpoklic, diagonalo, klin, pahljačo, kačo, uro in kakšen trikec.

Namen te skupine je, da na privlačen način ljudem pokaže, kako družaben, zabaven in hkrati vodljiv in delaven le lahko pes.

8. AGILITY

Kako se najboljšje zabavati s svojim psom – to je stvar vsakega posameznika – eni tečejo, drugi kolesarijo, spet tretji igrajo s psi nogomet ali pa svojemu psu v nedogled mečejo palice. Veliko lastnikov psov pa se odloči ravno za AGILITY.

Agility je šport, v katerem je vodniku določen čas, v katerem mora neprivezanega psa voditi skozi vnaprej postavljen parkur. Obstaja cela množica različnih ovir, ki se jih uporablja za postavitev parkurja: palisada, most, gugalnica, togi tunel, ohlapni tunel, miza, slalom in različni skoki.

Psi tekmujejo v razredih, razdeljenih po težavnosti parkurja in višini psov.

9. SKUPINA ZA TRIKE - "TRIK"

Najnovejša pogruntavščina našega društva je skupina za trike. V njej lahko sodelujejo vsi vodniki s psi, ki obvladajo vsaj pet trikcev. Pojem trikec je zelo širok, razen vodnikove domišljije in fizičnih sposobnosti psa tu omejitev ni. Vaje naučimo doma, večinoma s pomočjo klikerja, na skupnih treningih pa jih sestavimo v »smiselno« in očem prijetno celoto. Trike, ki jih znamo vsi, izvajamo skupinsko- prosi, v sede in stoje, prevali, cikcakanje psov med človeškimi nogami v hoji, osmice med nogami, objemčki in poljubčki, vrtenje v levo in desno, najbolj atraktivno pa je preskakovanje psa čez druge pse. Potem pa imamo še solo trike- slačenje nogavic, pospravljanje predmetov v košaro, zvonjenje po zvončku, hoja v »rikverc«,...

Repertoar te skupine se z vsakim treningom poveča, saj so pri takem delu tako vodniki, kot tudi kosmatinčki polni idej!

Ta skupina je zagotovo požela največ uspeha, saj so različni in zabavni triki izredna paša za oči. Dobesedno ti jemljejo sapo!

10. ENOTAREŠEVALNIH PSOVI KD KRIM

Enota reševalnih psov KD Krim šteje 17 vodnikov z 19-imi psi najrazličnejših pasem. Nekaj je že povsem izšolanih, nekateri imajo opravljen izpit ali dva, kar nekaj vodnikov pa ima mlade pse, ki so šele na začetku svoje kariere.

Treninge iskanja imajo redno, enkrat tedensko, vmes pa vadijo in utrjujejo še vaje poslušnosti in premagovanje ovir na društvenem vadišču v Sneberjih.

Treninge iskanja organizirajo na najrazličnejših lokacijah, tako da kužki ne morejo preveč »plonkati« pri iskanju. Psi imajo namreč zelo dober spomin in si zelo hitro zapomnijo mesta, kjer so že našli skritega človeka. In ker vsaki najdbi sledi igra/nagrada/pohvala, skratka užitek na celi črti, kužki zelo radi iščejo.

Na treningih usposabljujejo pse za iskanje pogrešanih oseb, iskanje zasutih v ruševinah, pozimi pa za iskanje v snegu, oz. pod snegom ali v plazovini.

Vodniki morajo dobro poznati tudi gibanje v ruševini, vravno tehniko, gibanje v brezpotjih - orientacijo in nudenje prve pomoči človeku in psu.

Redno sodelujejo na skupnih vajah, vodniki z že izšolanimi psi pa pomagajo tudi pri resničnih akcijah (največkrat, skupaj s policijo, iščejo pogrešane osebe).

Sodelujejo tudi s šolami in vrtci. Otrokom na dostopen in razumljiv način predstavijo svoje delo in pokažejo, kaj vse znajo psi. Ponavadi nekaj otrok skrijejo, psi pa jih na njihovo veliko veselje zelo hitro najdejo. Na koncu se otroci s kužki še poigrajo, jih božajo in crkljajo.

11. DELA OVČARSKIH PSOVI zaradi višje sile na Dnevu odprtih vrat, žal, nismo mogli predstaviti.

Za konec: Čeprav je bilo obiskovalcev malo, smo bili z izpeljano prireditvijo vsi skupaj zelo zadovoljni in smo sklenili, da bo odslej postala kar tradicionalna, torej - vsako leto!

Katarina Wallas

KRIMOVA AGILITY TEKMA

Vse se je začelo z idejo, da bi lahko v našem društvu imeli več prireditev, kjer bi sodelovali tudi vodniki s psi, ki niso vrhunsko pripravljene. In tako smo se pod vodstvom naše specialiste za agility, Katje Dermal, po dolgem času spet odločili izpeljati tudi prijateljsko agility tekmo. Vsi smo se zavedali, da je za tekmo na visokem nivoju potrebno veliko dela in priprav, pa tudi veliko glav, ki bi mislile na vse. Razdelili smo si zadolžitve, se vsi potrudili po najboljših močeh in mislim, da nam je uspelo.

Bila je zadnja sobota v aprilu. Napovedovali so slabo vreme, vendar nas tudi to ni prestrašilo. Zatrdno odločeni, da izpeljemo tekmo do konca, smo se pripravili tudi na slabo vreme, ki pa ga, na našo srečo, kljub neobetavnim vremenskim napovedim, ni bilo. Imeli smo prečudovit dan, malce s soncem posijan in z velikimi črnimi oblaki na nebu, ki pa so vzdržali vse do konca.

Zjutraj smo se organizatorji zbrali že zelo zgodaj. Pridno smo znosili skupaj vse potrebno prireditev pripravili tako, da je ves čas potekala gladko in brez težav.

Poskrbeli smo za vse. Imeli smo muzikante, ki so peli v živo. Imeli smo napovedovalko in napovedovalca. Imeli smo pijačo in sveže pripravljeno hrano, za katero je poskrbelo Mesarstvo Mlakar Mlajši. Imeli smo paviljone, klopce in obiskovalce. In, imeli smo tudi najpomembnejše, prijateljsko vzdušje.

Vse discipline tekmovanja v agilityju je sodila sodnica Mirja Lapajna, ki sta ji pomagali dve merilki časa, zapisničarka in velika ekipa nadzornikov ovir.

Prijavljenih tekmovalnih parov je bilo 69. Razporedili so se v pet disciplin: A1 small, A1 medium, A1 large, A2 medium open, A2 large open. Vsi, ki so uspešno pretekli oba teka, so dobili priznanje za trud in uspešno udeležbo, prvi trije v posamezni disciplini pa so tudi svoji uvrstitvi primerne pokale in nagrade.

Vsi mislimo, da smo uspeli organizirati tekmo, kakršno smo si želeli in upamo, da se drugo leto zopet srečamo.

Mojca Vodlan

RALLY OBEDIENCE – POMLAD 2004

Tudi letos nam je uspelo pripeljati tečaj RO do konca, katerega smo tudi zaključili z društvenim izpitom. Vsi tečajniki so izpite opravili pozitivno.

Lani sta se tečaja udeležila le 2 tečajnika, od katerih je le eden tečaj tudi uspešno zaključil. Izvajal se je le program RO-1. Letos je s tečajem začelo 6 tečajnikov, uspešno pa so jih zaključili štirje. Od tega so trije opravili izpit po programu RO-1 in eden po nadaljevalnem programu RO-2.

Letošnji tečajniki so pokazali resnost pri šolanju in rezultat je bil viden na izpitu.

VODNIK	PES	RO-1	RO-2
Jasna Krevelj	Nina	86 %	
Lana Premk	Liza	99%	
Viktor Vidmar	Tom	89%	
Jana Čarman	Aro		97%

Vsem tečajnikom čestitam za uspešno opravljen izpit in jim želimo veliko uspeha v nadaljevalnih tečajih.

Ana Dragičević

VZREJATI ALI VZREJATI?

Ljudje vse bolj obvladujemo in urejamo svet ter pri tem po svoji meri mnogim živim bitjem, ki nas obdajajo, narekujemo pravila bivanja. Pri tem včasih pozabljamo, ali pa iz udobja prezremo, da ima tudi narava svoja, mnogo močnejša pravila, ki jih ni moč obiti, pa čeprav se nanašajo na nekaj tako domačega in samoumevnega kot je pes. Ker živijo danes domala vsi psi v tesnem stiku z ljudmi in so v celoti odvisni od nas je prav, da poznamo, razumemo in upoštevamo tudi pravila narave, ki upravljajo njihovo življenje.

Zavest o odgovornem skrbništvu

Ljudje se vse bolj zavedamo odgovornosti do psov, pa tudi do okolja, v katerem skupaj z njimi živimo. Od psov pričakujemo ustrezno vedenje in navade in vemo, da lahko s pravilno vzgojo v veliki meri oblikujemo njihovo osebnost. Splošno znano je, da se tudi pri psih prirojeno prepleta in dopolnjuje s priučenim, z izkušnjami. Zato skrbniki mladičev tudi poskrbimo za primerno socializacijo in habituacijo mladičev – za redne in prijetne stike z vrstniki, z različnimi ljudmi in z drugimi bitji ter s stvarmi, okolji in okoliščinami, ki bodo pse v življenju spremljale. S psički obiskujemo igralne urice, malo šolo in kasneje tečaje šolanja v kinoloških društvih ter tako gradimo predvidljivejšo in vodljivejšo pasjo osebnost in trdnjši odnos med psi in ljudmi.

Dogaja pa se, da se včasih, kljub vsem našim prizadevanjem, v vedenju psa pojavijo težave. Morda je preveč nezaupljiv, plah ali celo napadalen (do drugih psov ali pa do ljudi); morda z njim nikakor ne moremo vzpostaviti pristnega stika, saj ga pritegne edino le pasja družba; mogoče ga nikakor ne moremo navaditi na sobno čistočo, na hrupen promet, na množico ljudi... Da bi lahko težave odpravili ali vsaj omilili, moramo najprej poznati verjetne vzroke zanje, te pa vse prevečkrat najdemo prav v zgodnji mladosti psa.

Zavest o odgovornem vzrediteljstvu

Še je premalo znano, kako zahtevna in odgovorna naloga je vzrediti leglo pasjih mladičev. Poleg telesnih potreb matere in psičkov mora vzreditelj skrbeti tudi za stimulatívno okolje, v katerem se malčki telesno in umsko razvijajo. To dolguje mladičkom, ki bodo morali vse svoje življenje preživeti med ljudmi in se jim prilagajati, po drugi strani pa njihovim bodočim skrbnikom, ki bodo s psi preživeli dobro desetletje. Neizkušen vzreditelj lahko, kljub dobrim namenom, psičkom in njihovim novim skrbnikom nehote zagreni življenje, pasmi in tudi pasjemu ugledu nasploh pa povzroči več škode kot koristi.

Predpisi Kinološke zveze in pasemskih klubov sicer urejajo vzrejo pasemskih psov, vendar z ničemer ne vplivajo na vzrejo nerodovniških mladičev, križancev in mešancev. Nikakor ne zagovarjam ekskluzivne vzreje pasemskih psov, rada bi le opozorila na dejstvo, da lahko vzreja pse pravzaprav vsak, ki ima plodno psico, ne glede na to, ali se pri tem zaveda svoje odgovornosti, ali ne. Nekateri se podajo v vzrediteljstvo z veliko znanja in z izkušnjami, premišljeno in odgovorno, drugi iz želje po zaslužkarstvu, tretji iz radovednosti, četrti bolj ali manj slučajno – tudi vzreja psov ima različne vzroke in nagibe.

Posel. Med vzreditelji je vselej tudi nekaj preračunljivcev, ki želijo z minimalnim trudom in stroški iztržiti čim več. Vzreja psov, zlasti trenutno modnih pasem, je zanje le bolj ali manj donosen posel, podvržen tržnim zakonitostim, kjer je usoda psov in njihovih kupcev postranskega pomena. Motivacije in delovanja takih vzrediteljev ne bodo spremenili morebitni strožji predpisi, niti še tako utemeljeno opozarjanje kinološke stroke.

Dobronamernost in neznanje. Med lastniki psičk še vedno kroži prepričanje, da mora imeti vsaka psica vsaj enkrat v

življenju mladiče, da izživi svoj materinski nagon. Nihče jim seveda ne more in ne sme očitati, če se odločijo za paritev iz takih človekoljubnih nagibov. Še zlasti ne, če se o svoji vlogi prej primerno podučijo in jo tudi korektno opravijo. Pa vendar, v naravi, brez človekovega vmešavanja, ne postanejo vse samice matere, niti vsi samci očetje. Starševstvo je rezervirano le za izbrane, najbolje prilagojene osebké in vse naše psičke zagotovo niso med njimi.

Vsi tisti skrbniki psičk, ki vedo, da imajo premalo znanja, časa in potrpljenja, da bi lahko s polno odgovornostjo do psice, mladičev in bodočih skrbnikov uspešno vzredili leglo mladičev, bi storili najbolje, če bi psičko sterilizirali. Enako smiselna je tudi kastracija vseh samcev, ki iz kakršnega koli razloga niso primerni za plemenjake.

Splošna kinološka razgledanost sicer narašča, še vedno pa je včasih prav nerazumljivo, kako skromno je znanje skrbnikov psičk o telesnem ustroju psice, o njenem reprodukcijskem ciklu, o gonitvi, paritvi, brejosti, porodu, in seveda tudi o skrbi za mladiče. Posledica neznanja je pogosto nenačrtovano leglo. Mladički iz takega naključnega legla največkrat res pristanejo v rokah novih skrbnikov, a neredko prav tako neizkušenih kot vzreditelj. Še premnogi pa se znajdejo v zavetišču za zavržene živali ali v kartonski škatli pred živalskim vrtom. Tiste z manj sreče pa najdemo utopljene ali zadušene v polivinilasti vrečki, vrženi ob poti ...

Strokovnost in predanost. Na srečo pa vse pogosteje srečujemo vzreditelje, ki se lahko ponašajo s celovitim kinološkim znanjem in s spoštljivim odnosom do psov in do ljudi. Le-ti marsikdaj psom tako ali drugače posvečajo pretežni del svojega življenja. Ne vzreajo zaradi dobička, temveč zaradi iskrene želje ustvariti telesno in vedenjsko zdrave pse, ki bodo v veselje in ponos svojim skrbnikom, zato dobro pazijo tudi na osebnostne, ne le na lepotne lastnosti pasjih staršev. Vestno skrbijo za to, da mladički v vseh pogledih pravilno odraščajo ter jim skrbno izbirajo lastnike. Vsakega mladička dobro poznajo, zato lahko bodočemu skrbniku svetujejo izbiro najprimernejšega, pri čemer upoštevajo osebnosti psa in skrbnika, skrbnikove želje, pričakovanja in njegov način življenja. S skrbniki mladičev še dolgo ohranijo stike in so vselej pripravljeni svetovati in priskočiti na pomoč. Vse to je pogosto povezano s precejšnjimi stroški, ki se vzreditelju marsikdaj niti ne povrnejo.

Izobraževanje

Povezava med kinološko stroko in vsemi skrbniki psov so kinološka društva in pasemski klubi. Njihova naloga je, da skrbijo za vsestransko kinološko izobraževanje svojega članstva in skrbnikov psov nasploh. Zato bi morala biti poglobljeno poglavje o vzreji in podrobna pismena navodila sestavni del tečajev šolanja psov na osnovni stopnji. Le z večjo osveščenostjo skrbnikov psičk se bo lahko sčasoma začelo zmanjševati število nezaželenih, slabo prilagojenih in vedenjsko problematičnih psov.

Pridobivanje pozitivnih izkušenj na vseh razvojnih stopnjah in pravilna vzgoja, ki se začne že v zgodnji mladosti, sta pogoja za to, da bo pasji mladič odrasel v predvidljivega, samozavestnega in čustveno uravnovešenega psa, ki bo z veseljem sodeloval s človekom.

Čas, ki ga pasji mladički preživijo oskrbi matere in vzreditelja, je narava namenila pridobivanju mnogih, življenjsko pomembnih in skorajda neizbrisnih vtisnenj. Vsak odgovoren vzreditelj mora zato razvojna obdobja v pasjem otroštvu natančno poznati in razumeti, saj je prav od njegovega ravnanja in prizadevnosti odvisno, kako se bodo psički kasneje v novem okolju vklopili v življenje s svojimi novimi skrbniki in kakšno bo to življenje.

SENZIBILNA (KRITIČNA) OBDOBJA V RAZVOJU MLADIČKOV*

Kot pri drugih visoko razvitih živih bitjih, je tudi pri psih mladost obdobje intenzivnega učenja. V skladu s svojim telesnim in duševnim razvojem preživljajo vsi mladiči, ne glede na pasmo, različne, naravno predvidene razvojne stadije. Izkušnje, ki jih pridobijo v teh časovno natančno določenih in omejenih obdobjih svojega življenja, zapustijo trajne posledice v njihovem umskem in socialnem razvoju in tako kasneje pomembno vplivajo na njihovo osebnost ter na odnos do vsega, kar jih obdaja. Ta, danes že zelo podrobno raziskana obdobja, je etologija sprva poimenovala *kritična*, v novejšem času pa *senzibilna razvojna obdobja*. (angl: *sensitive periods*).

Na to, kako pomembna sta najzgodnejše pasje otroštvo in mladost, sta že v štiridesetih letih dvajsetega stoletja prva opozorila J. Scott in J. L. Fuller. V šestdesetih letih je o tem podrobno pisal v svoji knjigi »New Knowledge of Dog Behaviour« tudi Clarence Pfaffenberger, ki je v okviru projekta šolanja psov vodičev slepih skupaj s sodelavci raziskoval potek odraščanja pasjih mladičev. Pomembne prispevke so na tem področju kasneje dodali tudi Michael Fox, Joachim in Wendy Volhard, Ian Dunbar in številni drugi. Njihove ugotovitve so osnova za vse napotke in programe, s katerimi si vzreditelji danes lahko pomagajo pri oskrbi mladičkov.

Obdobje pred rojstvom

Michael Fox v svoji knjigi »Understanding the Dog« ugotavlja, da plašne, nervozne ali agresivne matere pogosto vzgojijo mladičke s podobnimi težavami, še zlasti, če vzreditelj ne posreduje pravočasno in na primeren način. Z laboratorijskimi raziskavami je dokazal tudi, da psičke, ki so v času brejosti pod znatnim stresom, poležejo čustveno manj stabilne in manj sposobne mladiče, pa tudi, da se mladički rodijo priljudnejši in milejši, če mater v času brejosti pogosto božamo in crkljamo. Tik pred rojstvom se na božanje matere odzivajo tudi že sami psički, ki kasneje človekove dotike bolje prenašajo kot tisti, katerih matere med brejostjo niso imele tesnih in prijetnih stikov s človekom.

Novorojenci (0. do 14. dan)

V obdobju takoj po rojstvu za mladička v celoti skrbi mati psica, ki mu nudi hrano, toploto in varnost. Nekateri socialni stiki res potekajo tudi že v prvih treh tednih mladičkovega življenja, pomembnejše socialne vezi pa se razvijejo kasneje.

V tem času se je treba izogibati vsemu, kar bi lahko na psičko delovalo stresno, tudi obiskovalcem ali večjim hišnim delom. Mladički morajo preživeti ves ta čas ob materi.

V prvem obdobju po rojstvu si mladiček predvsem razvija čutilne, gibalne in učne sposobnosti, ki jih bo potreboval kot odrasel. Pri tem mu vzreditelj lahko pomaga.

* Pregled se opira predvsem na naslednje vire:

- Battaglia, Carmen. 1995. "Developing High Achievers" (Early Neurological Stimulation). <http://www.breedingbetterdogs.com/achiever.html>
Healy, Susan. 1994. Critical Stages Of Development. <http://users.erols.com/jwwiii/candev.htm>
Lanam, Kathryn. 2002. »Behavioral Development of the Puppy«. http://www.briardsbriards.com/oa_pup_behav.htm

Priporočljivo branje:

- Bailey, Ed. 1998. Another Look at the 49th Day. <http://my.execpc.com/~czy1ess/49daymyth.htm>
Fisher, John. 1995. Think Dog. ISBN 0 7137 256 8 0.
Fox, Michael W. 1992. Understanding Your Dog. ISBN 0-312-07108-6
Scott, John P. in J. L. Fuller. 1997. Genetics and the Social Behaviour of Dog. ISBN 0-226-74338-1.
Serpell, James and J. A. Jagoe. Developmental Periods. Early experience and the development of behaviour. <http://dogtraining.co.uk/developmental.html>

Zgodnja telesna stimulacija mladičev

Ameriška vojska je v sedemdesetih letih za potrebe vzreje psov za vojaške naloge, tudi s pomočjo dolgoletnih lastnih raziskav, razvila metodo, imenovano »Bio Sensor« program, bolj znan tudi kot »Super Dog« program. Tega danes uporabljajo številni vzreditelji, ki si prizadevajo vzrejati v vseh pogledih zdrave in stabilne pse, zlasti delovne. Program temelji na ugotovitvi, da lahko stimulacija živčnega sistema psov v zgodnjem otroštvu vsestransko pozitivno in trajno vpliva na sposobnosti odraslega psa.

Optimalne učinke dosežemo, če program izvajamo od tretjega do šestnajstega dne mladičkovega življenja, torej v času intenzivnega razvoja živčnega sistema. Program obsega pet vaj, ki jih od prve do zadnje z vsakim mladičkom opravimo le enkrat dnevno. Vaje aktivirajo živčevje hitreje, kot bi se to brez naše pomoči zgodilo v naravi. To poveča telesne sposobnosti psa, saj je ugotovljeno, da vaje ugodno vplivajo na krvni obtok, krepijo srčni utrip, povečujejo možgansko aktivnost, dvigujejo mišični tonus, izboljšujejo dihanje in in zvišujejo odpornost na boleznin na stres. Opazili so, da so mladički po teh vajah aktivnejši, bolj radovedni in odločnejši kot tisti, ki odraščajo brez njih.

Vse vaje delamo nežno in z občutkom ter le v predpisanem trajanju, da ne bi s pretiravanjem dosegli nasprotnega učinka, kot ga želimo:

1. *taktilna stimulacija*: psička držimo v eni roki, z drugo pa se ga med prstki nežno dotikamo z vatirano paličico po 3-5 sekund; vsakokrat obdelamo vse nogice.

2. *dvigovanje glave navzgor*: psička držimo z obema rokama in ga 3-5 sekund držimo v pokončnem položaju tako, da je glavica navpično nad repom.

3. *spušcanje glave navzdol*: psička čvrsto držimo z obema rokama in ga za 3-5 sekund zasukamo z glavo navpično navzdol.

4. *lega na hrbtu*: psička držimo 3-5 sekund v dlaneh obeh rok tako, da leži na hrbtu, z obrazom navzgor; če se pri tem izmotava, mu tega ne preprečujemo.

5. *toplotna stimulacija*: vlažno krpo za 5 minut postavimo v hladilnik, nato jo razgrnemo in za 3-5 sekund nanjo položimo mladička z nogicami navzdol. Če se začne gibati, mu tega ne preprečimo. Namesto na moko krpo lahko mladička postavimo npr. tudi na kovinsko površino pralnega stroja.

Vzreditelj z vsem tem krepil telesne sposobnosti mladičkov, vendar pa mora nujno poskrbeti tudi za ustrezno stimulacijo njihovega umskega in socialnega razvoja.

Čas primarne socializacije

Obdobje socializacije se običajno začne v tretjem tednu življenja in traja vse do štirinajstega, tudi do šestnajstega tedna. Vrhunec doseže med šestim in osmim tednom, po tem pa začne počasi usihati.

V obdobju socializacije stke mladiček pomembne socialne vezi. Stvari, ki se jih v tem času nauči, so trajne in vtise iz svojega zgodnjega otroštva ohrani vse življenje. Zelo pomembno je, da so psičkove zgodnje izkušnje s svetom, ki ga obdaja, čim prijetnejše, saj vplivajo na njegovo kasnejše socialno življenje. Vzreditelji delovnih psov z različnih področij v tem času premišljeno uvajajo dražljaje, ki bodo pri mladičku spodbujali in krepili vse kasnejše specifične sposobnosti.

Prehodno obdobje (3. teden = 14. do 21. dan)

Psički v tem času odprejo oči, začno zaznavati zvoke in se ob njih zdrznejo. Začno jim izraščati prvi zobje, lizati začno že tekočino. Izločajo lahko že sami, brez materine pomoči, včasih tudi že izven iz legla. Psički se več gibljejo, začno mahati z repki, kažejo že zanimanje za sorojence, s tačkami se dotikajo njihovih obrazov. Mama začne zapuščati leglo za dlje časa.

V tem času se mora začeti vzreditelj že ukvarjati z vsakim mladičkom posebej. V leglo mora dodajati tudi igračke in druge stvari, ki pritegnejo pozornost mladičkov. Mladičke mora vsak dan za minuto položiti na novo podlago ali v novo okolje. Če je treba leglo preseliti v nov prostor, je sedaj pravi čas za to. Psica naj še vedno ostane z mladiči.

Obdobje pridobivanja zavesti o pripadnosti (21. – 28. dan)

Vid in sluh sta že dobro razvita. V tej starosti morajo postati sestavni del življenja mladičkov različni, sprva tihi zvoki (glasba, zvonec,...), gibljivi predmeti (žogice, metle, cunje ...) in treslaji.

To je čas številnih vtisnjenj. Psički se učijo biti psi, prepoznavajo sovrstnike, pa tudi druga bitja, zlasti ljudi. Psički, ki v tem času odraščajo izolirano od drugih psov in ljudi, imajo kasneje zaradi pomanjkljivih družabnih spretnosti v odnosih z njimi težave.

Psički začno lajati in v borbenih igrah vadijo različne socialne vloge in izrazna sporočila. Mati jih začne počasi odstavljati, pri tem jih uči discipline ter prikazovanja svarilnih in miritvenih znakov oz. izrazov dominantnosti in podrejanja. Oblikovati se začne krdelna hierarhija.

V tem času rabijo psički zelo stabilno okolje, ki se v ničemer ne spreminja. Vzreditelj in njegovi domači morajo psičke redno prijemati, jih dvigovati in božati.

Drugo obdobje poistovetenja z lastno vrsto (28. – 35. dan)

Mladički se igrajo vse bolj prefinjeno, pri tem renčijo, preganjajo in »ubijajo«. Jedo že čvrsto hrano. Z vsakim mladičem mora vzreditelj vsakodnevno preživeti nekaj časa na samem in ga pri tem opazovati - tedaj se namreč začno kazati osebne razlike. Na samem naj kuža spoznava številne, vselej nove predmete. V tem času v življenje mladičkov uvajamo glasnejše zvoke (sušilnik las, sesalec, ropotanje posode, ...) in okoliščine, ki spodbujajo reševanje problemov (škafce, ograje, stopnice, ...)

Sekundarna socializacija (5 do 14-16 tednov)

Psi se najbrž sami po sebi ne bi sporazumevali z bitji druge vrste, tudi z ljudmi ne, vendar to sposobnost imajo in se zato lahko tudi prilagodijo nam in našemu načinu življenja, če jim pri tem pomagamo. To lahko dosežemo s pomočjo socializacije in habituacije – s privajanjem na različna druga bitja ter na dotlej neznane stvari, zvoke, okolja, okoliščine, situacije... Dobro socializirani psi so bolj »razgledani«, kar jim daje prednost pred tistimi, ki so živeli v nestimulativnem, enoličnem okolju in so zato ob novih dražljajih veliko manj samozavestni, nezaupljivi, prestrašeni ali napadalni ter pogosto zelo odvisni od svojega skrbnika.

Socializacija psa, ki zahteva od skrbnika veliko ustvarjalnosti, bi morala potekati vse življenje, a je najbolj učinkovita v obdobju od 5. do nekako 14.-16. tedna.

Obdobje zvedavosti (5. – 7. teden)

V tem času so mladički zelo radovedni, plezajo, raziskujejo in poskušajo vse, kar jih obdaja, saj pravega strahu še ne poznajo (raziskave tudi kažejo, da psički do 7. tedna nimajo spomina za bolečino). Zato je prav, če jim v tem obdobju opravimo cepljenja, jih začnemo negovati, kopati, voditi na sprehode, in jim tudi predstavimo bolj nenavadne osebe in stvari, denimo bradate neznance, kolo, tunel, kosilnico ... To je čas, ko se mladički učijo uravnavati moč ugriza (tako na psih kot na ljudeh). Je tudi čas, ko lahko začnemo zelo uspešno uvajati učenje s klikerjem in druge načine šolanja s pozitivno motivacijo.

Vzreditelji osebnost vsakega mladička sedaj že dobro poznajo. Sedaj je čas za objektivno oceno temperamenta in značaja mladičkov. Poznamo različne teste, s katerimi lahko ocenimo nagone, vztrajnost, koncentracijo, odzivnost na hrano, reakcije

na motnje, moč osebnosti, hitrost okrevanja po stresu, pripravljenost sodelovati s človekom, in pripravljenost odpustiti, itd. Na osnovi rezultatov testov lahko vzreditelj novim skrbnikom priporoči mladičke, ki jim v vseh pogledih najbolj ustrezajo.

Obdobje izpopolnjevanja vedenja (7. - 9. teden)

Mnoge študije dokazujejo, da imajo psi, ki zapustijo leglo pred 6. tednom starosti, vselej težave v medsebojnih odnosih. Idealno je, če mladič zapusti leglo, ko je star okoli 7 tednov (v tem času si začne izbirati prostor za opravljanje potrebe, kar olajša privajanje na sobno čistočo). Obdobje socializacije, ko mladič lahko še zlahka razširja svoje socialne vezi, se bo tako v novem okolju nadaljevalo še dobrih 5 tednov. Zato je zelo pomembno, da tudi po prehodu v novi dom še naprej vzdržuje redne socialne stike z vrstniki, ob tem pa si pridobi tudi druge pozitivne izkušnje. Če je vzreditelj prisiljen mladičke še po tem času obdržati v svoji oskrbi je nujno, da se vsakemu od njih posveča individualno tako, kot bi se mu novi skrbnik.

Učenje v tem obdobju poteka zelo hitro in intenzivno. Do 7. ali 8. tedna možgani mladičkov že tako delujejo, da se lahko naučijo česar koli, seveda pa moramo upoštevati, da se lahko na učenje osredotočijo le za kratek čas. Nujno je, da novi skrbniki vedo, kako pomembno je v tem času mladičku predstaviti pravila, ki veljajo v novem domu.

Obdobje vtisnjenja strahu (8. – 11. teden)

V tem času postanejo mladiči za nekaj časa veliko previdnejši, bati se začno (lahko tudi zelo nenadoma) glasnih zvokov, nenadnih premikov, neprijaznih psov ali ljudi, in podobnega. Stvari, ki se jih v tem času kuža prestraži, se lahko boji še zelo dolgo, tudi za vselej. Zato se tedaj izognemo obiskom pri veterinarju, energičnim zahtevam, najraje pa tudi prehodu v novo okolje, k novemu skrbniku. To obdobje mine pri enih mladičih prej, pri drugih kasneje.

Obdobje doživljanja okolja (9. – 12. teden)

V tem času lahko močno oblikujemo vedenje mladega psa. V tem času se psiček zelo naveže na tistega, s katerim živi. Če nima stikov z drugimi psi, se bo močno navezal na skrbnika, vendar se utegne to kasneje slabo odraziti v odnosih z drugimi psi.

Mladičem pa, ki v tem času živijo pretežno s psi, postane družba vrstnikov pomembnejša kot pozornost ljudi, kar lahko njihovim skrbnikom zelo oteži vzgojo in šolanje, saj je zelo težko spremeniti socialno vedenje, ki se je oblikovalo v tem obdobju. Pri takih mladičih kasneje tudi pogosteje opazimo težave kot so pretirano lajanje, ločitvena tesnoba in pretirano razburjenje. Nasprotno pa ti psi pogosto izgubijo sposobnost igrati se z neznanimi psi in se začno že v dobi med 11. in 17. tednom resno brniti, čeprav druge pse dobro razumejo in poznajo borbo v igri.

Najbolje je v tem času psičku zagotoviti človeško in pasjo družbo v razumnem razmerju.

Psički so v tem času že zelo spretni in čeprav imajo še vedno kratkotrajno kooncentracijo, se nenehno učijo o svetu, ki jih obdaja. Skrbnik si mora prizadevati, da do dopolnjenega tretjega meseca kužku predstavi čim več novih situacij, dogodkov, bitij ... Naj ga večkrat pelje na sprehod v mesto, na obisk kmetije; kuža naj spozna vlak, plapolajoče zastave, ljudi v uniformah, na invalidskih vozičkih, dojenčke, otroke in starejše obeh spolov, iztegnjene roke, ki ga hočejo pobožati; pelje naj se v avtu, v dvigalu, hodi naj čez most, po gladkem marmorju ...

Obdobje prvega dokazovanja odraslosti (13. do 16. teden)

Mladički, ki so bili do sedaj zelo poslušni in vodljivi, začno izzivati in preizkušati svojo moč in potrpljenje in reakcije skrbnika. Začno uveljavljati svojo voljo in, če jih pri tem

oviramo, poskusijo mnogi tudi ugrizniti. Pogosto smo lahko priča izbruhom uporništv. O tem, kako naj skrbnik ravna, so mnenja različna. Zagovorniki tradicionalnega načina šolanja se zatečejo tudi k energičnim metodam prisile, pristaši klikerja in pozitivne motivacije pa poskusijo vedenje mladiča preoblikovati. Kakorkoli, če mladič v tem času ugotovi, da sme tudi gristi, da lahko dominira otroke ali druge živali okoli sebe ali pa, da se lahko upira stvarem, ki mu niso všeč (nega, vožnja z avtom, sprehod v določeno smer, ...), so izgledi, da se bo razvil v prijetnega in vodljivega psa, precej slabi. Temu obdobju namreč sledi puberteta, ko tudi manj samozavestni psi začno izzivati skrbnika.

Zato je pomembno, da kuža v tem obdobju spozna razliko med igro in resnejšim delom, prav tako pa se morajo z njim ukvarjati različni ljudje – ga negovati, voditi in usmerjati in, če je treba, tudi disciplinirati.

Pri 14.- do 16. tednu se socializacijsko okno močno pripre in zato je tudi skrajni čas, da v tem obdobju psiček začne obiskovati Malo šolo, kjer spozna pse drugih pasem, velikosti in različnih temperamentov. Tečaj mora vsebovati tako nadzorovano igro kot tudi vaje, ki psička usmerjajo v primerno vedenje in mu predstavijo nove, zanimive aktivnosti. Dokler zaščita s cepljenjem proti nalezljivim boleznim še ni dokončna, mora skrbnik psička iz previdnosti voditi le v varna okolja. Nujno je, da se o varnosti druženja z drugimi psi posvetuje z veterinarjem.

Obdobje želje po bežanju (4. do 8. mesec)

Enkrat v tem času se pri mladem psu lahko pojavi želja po bežanju, kar lahko traja le nekaj dni, ali pa tudi nekaj tednov. Psiček, ki je vselej rad prihajal k skrbniku, naenkrat »ogluši« in ga je zelo težko priklicati - poskakuje sem in tja, kot da bi se norčeval. Ko skrbnik opazi, da se kuža ne odziva več takoj, naj ga ima nekaj časa vselej na raztegljivi vrvi ter ga dosledno nagrajuje za vse takojšnje prihode. Ponovno naj mu omogoči prosto gibanje na povsem neznanem terenu šele, ko ima občutek, da je psa želja po bežanju že minila.

Puberteta (5. do 12. mesec)

To je čas, ko začno na odraščajočega psa močno vplivati hormoni, kar vpliva na njegovo čustveno ravnovesje. Feromoni, ki jih oddaja, lahko v drugih psih sprožijo dominantnost, kar je za mladega psa lahko precej travmatično. Samičke doživijo prvo gonitev, samčki začno v tem času dvigati nogo, zelo jih začno zanimati psičke, lahko pa se pojavi tudi za skrbnika neprijetno vedenje, denimo označevanje teritorija z urinom, naskakovanje, potepanje in pretepanje z drugimi psi. Pogosto tudi izzivajo skrbnikovo avtoriteto.

Drugo obdobje pojava strahu (6. do 14. mesec)

Tudi pri zelo odprtih in socializiranih mladičih se v tem obdobju lahko pojavi strah pred ljudmi in stvarmi, ki jih prej ni niti opazil. Če se pes prestraši ali rahlo poškoduje mora skrbnik paziti, da tedaj z njim ne sočustvuje, ampak njegov strah spregleda in psa zamoti tako, da se z njim poigra ali na kratko povadi poslušnost oz. pozornost.

Odraslost (1 – 4 leta)

Telesno in umsko psi psi dozori različno, odvisno od njihove telesne velikosti. Telo in temperament se dokončno oblikujeta, vedenje se bolj ustali. Redna vsestranska socializacija se mora nadaljevati še naprej.

V tem obdobju utegne narasti agresivnost in pogostejši lahko postanejo izzivanja skrbnika in poskusi prevzemanja vodstva, predvsem pri psih, ki so bili pred tem prikrajšani za socializacijo in šolanje. Pes postane veliko bolj zaščitniški, zato je nujno, da se nauči razlikovati, na kakšne strahove in grožnje naj se ne odziva.

Za to, kakšen pes bo zrasel iz drobcenega novorojenega mladička, sta skupaj odgovorna vzreditelj in psičkov kasnejši skrbnik. Razumevanje telesnega, socialnega in vedenjskega razvoja psov jima lahko pri vzgoji pomaga preprečiti nepotrebne težave in ustvariti prijetnega družnega, ali pa zanesljivega delovnega psa.

Karmen Zahariaš

KAKO SI LAHKO TO STORIL?

Ko sem bil mladiček, sem te zabaval s svojimi akrobacijami in te spravljal v smeh. Klical si me moj otročiček in prezrl množico prežvečenih čevljev ter nekaj "umorjenih" blazin. Postal sem tvoj najboljši prijatelj. Kadar sem bil poreden, si požugal s prstom in mi rekel: "Kako si lahko storil kaj takšnega?", ampak potem si se me usmiliti ter me popraskal po trebuščku. Moje privajanje stanovanju je trajalo malo dlje, ker si bil zelo zaposlen, toda družno sva opravljala tvoje delo. Spominjam se noči, ko sem se stisnil k tebi v posteljo in poslušal tvoje izpovedi ter tihe sanje in verjel, da življenje ne more biti lepše. Hodila sva na dolge sprehode v park, skupaj sva tekla, se vozila z avtom, se ustavila na sladoledu (jaz sem dobil samo tulec, ker si dejal, da sladolec ni za pse). Cele dneve sem dremal na soncu in čakal, da prideš domov. Sčasoma si vedno več časa preživel v službi, ustvarjal svojo kariero in iskal svojo življenjsko družico. Čakal sem te potrpežljivo, te podpiral, ko si bil razočaran in zlomljenega srca. Nikoli nisem grajal tvojih slabih odločitev, se pritoževal nad glasnimi nočnimi prihodi. Niti takrat, ko si se zaljubil. Tudi njo, ki je sedaj tvoja žena, čeprav ne mara psov, sem sprejel v najin dom, ji pokazal naklonjenost in jo ubogal. Bil sem srečen zato, ker si bil ti srečen. Potem sta dobila otroka in s tabo sem delil navdušenje. Očarala me je otrokova rožnata polt, njegov vonj in tudi jaz sem želel skrbeti zanj. Vendar mi nista zaupala. Zaprla sta me v drugo sobo ali pasjo košaro, da mu ne bi kaj storil. Ne veš, kako zelo sem si želel njegove bližine in ljubezni, toda postal sem "ujetnik ljubezni". Ko je odraščal, sem postal njegov prijatelj. Oprijel se je moje dlake, se dvignil na svojih majavih nožicah, raziskoval s svojimi prstki po mojih ušesih, drezal v moje oči in mi poljubljal gobček. Ljubil sem vsak njegov dotik - ker je bil tvoj sedaj tako redek - in dal bi svoje življenje zanj. Zlezel sem v njegovo posteljo, poslušal njegove skrivnosti in sanje, skupaj sva čakala, da bova zaslišala zvok tvojega avtomobila na dvorišču. Včasih si, če te je kdo vprašal ali imaš psa, ponosno izvilkel mojo sliko iz denarnice ter pripovedoval zgodbe o meni. Sedaj pa na to vprašanje odgovoriš samo "imam" in spremeniš temo. Iz "tvojega psa" sem se spremenil v "samo psa" in ogorčen si nad vsakim stroškom zame. Sedaj si dobil novo službo v drugem mestu in z družino si se preselil v novo stanovanje, kjer ni dovoljeno imeti hišnih ljubljencev. Sprejel si pravilno in dobro odločitev za tvojo "družino", toda včasih sem bil tvoja edina družina jaz. Veselil sem se vožnje z avtom, dokler nismo prispeli do zavetišča. Smrdelo je po psih in mačkah, po strahu in obupu. Izpolnil si papirje in dejal: "Vem, da boste našli dober dom zanj". Gospe so

skomignile z rameni in ti namenile žalosten pogled. One so vedele kaj se zgodi s starejšimi psi, tudi če imajo papirje. Prstke svojega sina si moral "strgati" z mojega kožuha, ko je kričal: "Ne, očka! Prosim, ne dovoli jim, da mi vzamejo psa!" Skrbelo me je zanj. In kaj si ga ravnokar naučil o prijateljstvu, zvestobi, o ljubezni in odgovornosti ter spoštovanju za celo življenje? V slovo si me potrepljal po glavi, se izognil mojemu pogledu in prijazno zavrnil, ko so ti ponudili mojo ovratnico in povodec. Velikokrat si imel postavljen rok za oddajo dela. Sedaj imam tudi jaz rok. Rok do konca življenja. Ko si odšel, so prijazne gospe v zavetišču dejale, da si verjetno za selitev vedel že pred meseci in da ti ni bilo mar poiskati mi drug topel dom. Staknile so glave in dejale: "Le kako je lahko storil kaj takšnega?" Tukaj v zavetišču so pozorni do nas, kolikor jim pač njihov zapolnjen urnik dopušča. Seveda nas hranijo, ampak jaz sem izgubil tek že pred dnevi. Prve dni sem vedno, ko je kdo prišel mimo moje ograde, pritekel pogledat in upal, da si ti. Da so bile vse le grde sanje in si me prišel iskat. Potem sem upal, da bo vsaj kdo, ki mu ne bo vseeno, nekdo ki me bo rešil. Ko sem ugotovil, da ne morem tekmovati z razposajenimi, veselimi mladički, ki jih ne skrbi njihova usoda, sem se zavlekel v kot in čakal. Slišal sem njene korake, ko je konec dneva prišla pome. Odkorakal sem za njo po hodniku v posebno sobo. V strahotno tiho sobo. Položila me je na mizo, me počohljala za ušesi in mi dejala, naj nič ne skrbim. Srce mi je razbijalo od pričakovanja kaj se bo zgodilo, toda občutil sem tudi olajšanje. Ujetnik ljubezni je prišel na konec poti. Kot vedno me je bolj skrbelo zanjo kot zame. Videl sem, kakšno breme nosi, tako kot sem tudi pri tebi poznal vsako razpoloženje. Videl sem solzo, ki ji je spolzela po licu, ko mi je privezala obvezo okoli prednje tačke. Obliznil sem ji roko, tako kot sem jo tebi, kadar sem te tolažil. Strokovno je zapičila iglo v mojo žilo. Ko sem začutil hladno tekočino krožiti po mojem telesu, sem se ulegel, pogledal v njene prijazne oči in zamrmral: "Kako si lahko to storila?" Morda je razumela moje besede. Nežno me je objela in mi dejala: "Oprosti mi!", ter mi razložila, da je njeno delo skrb za moj odhod v lepši kraj, kjer ne bom prezrt, zanemarjen ali zapuščen, kjer se mi ne bo potrebno več boriti. Kraj, ki je poln ljubezni in topline, tako drugačen od tega. Z zadnjimi močmi sem ji poskušal z zamahom repa povedati, da tisto "kako si lahko!" ni bilo namenjeno njej. Ti, moj ljubljeni gospodar, ti si bil tisti na katerega sem mislil, ko sem izrekel: "Kako si lahko to storil!". Vedno bom mislil nate in večno bom čakal, da prideš pome, moj ljubljeni gospodar!

Avtorjeva opomba: Če vam je zgodba privabila solze v oči, ko ste jo brali, tako kot jih je meni, ko sem jo pisal, je to zato, ker je sestavljena iz resničnih zgodb milijonov zapuščenih psov, ki vsako leto umrejo v zavetiščih. Povejte javnosti, da je odločitev, da sprejmete psa v svojo družino, zelo pomembna. Pes potrebuje človekovo ljubezen, občutek pripadnosti, skrb. Naša odgovornost je, da najdemo psičkom nov, topel dom, ker je njihovo življenje dragoceno. Pri tem vam lahko z nasvetom pomagajo tudi različne organizacije in ustanove. Naredite nekaj za to, da ustavite ubijanje. Spodbujajte lastnike, da s sterilizacijo preprečijo rojstvo nezaželenih mladičkov. Hvala,

Jim Willis, Director,

The Tiergarten Sanctuary Trust, accredited member of The American Sanctuary Association, and Program Coordinator, International Society for Animal Rights

FOTOGRAFIRANJE PSA – MUKA ALI UŽITEK?

Za vse, ki vas zanima kako narediti najlepšo fotografijo vašega psa, vam tukaj posredujem nekaj nasvetov.

Najlepše slike so tiste, ki so slikane v naravi, zato je najbolje psa odpeljati na polje ali travnik poln rožic. Slike bodo najboljše, če bomo psa slikali zjutraj ali proti večeru, ko je sonce dovolj nizko in zato ne ustvarja veliko senc.

Ko slikate psa je pomembno, da se spustite na višino psa. Če psa slikamo od zgoraj, so slike dosti slabše in razmerje psa je lahko malce čudno. Z dobro fotografijo lahko prikrijemo marsikatero napako našega kužka. Če je recimo kuža zadaj nadgrajen, ga bomo slikali v travi, na rahlem hribu in rahlo diagonalno (z glavo proti nam). Pazite, da trava ne bo previsoka, saj lahko le ta vizualno naredi psa manjšega kot v resnici je.

Glavno pri slikanju naših ljubljencev je, da smo potrpežljivi saj bo potrebno narediti kar nekaj fotografij, preden bomo zadovoljni. Zavedati se moramo, da so naši kužki kot majhni otroci in ne izučeni fotomodeli.

Najbolje bo, če vam pri fotografiranju kdo pomaga. Poskusite z najrazličnejšimi stvarmi, s piskajočimi igračkami, hrano,....., da se le kuža postavi tako kot si želimo. Vedeti morate, da boste za eno dobro fotografijo naredili vsaj tri slabe. Pa kaj ... važno, da uspe.

Želim vam veliko sreče pri slikanju kosmatincev. In, če vam bo kakšna slika zares uspela, nam jo pošljite za objavo.

Ana Dragičević

OBVESTILA

Poletna srečanja

Vse spomladanske tečajnike (in tudi vse ostale člane) vabimo **v juliju in avgustu** na tedenska srečanja, ki bodo pod vodstvom dežurnega inštruktorja na vadišču **vsak torek od 19:00 do 20:00**.

Začetek jesenskih tečajev

Uvodni sestanek in vpis v jesenske tečaje bo v petek, 3. septembra, s samimi tečaji pa bomo začeli v ponedeljek, 6. septembra 2004.

Vsi spomladanski tečajniki bodo konec avgusta prejeli pismena obvestila s podrobnimi informacijami o vpisu.